మాయమ్మ పూలు యాపారం

- మహమ్మద్ ఖదీర్‌బాబు

మా అమ్మ కోసే సన్నజాజి పూలని లెక్కపెట్టాలని నాకు బలే కోరిక.

మా అమ్మలాగే మద్యానం మూడు గంటలకల్లా మా మిద్దెనెక్కి, మా వరండా శ్లాబుకు పొదలు పొదలుగా అల్లుకున్న మా సన్నజాజి చెట్టు పూలన్నింటినీ నేను కూడా కోయాలనీ, కోసినాక పూవు పూవునా లెక్కబెట్టి నేనే నా సొహస్తాలతో 'పూల రిహానాబీ'కి అమ్మాలనీ, ఆ వచ్చే డబ్బుల్ని నా సొంతానికి దర్జాగా వాడుకోవాలని సత్తె ప్రమాణంగా నాకు బలే కోరిక.

కానీ యాడా? మా అమ్మ తీరనిస్తేగా. నన్ననే కాదు మా అన్ననీ, మా చెల్లెల్నీ ఆఖరికి మా నాయినమ్మని కూడా మా సన్నజాజుల చెట్టు మీద చేయి వేయనీదామె.

ఎందుకంటే మా చెట్టు మా అమ్మ సొంతం. మా అమ్మ కష్టం.

రోజా మద్యానం మూడు గెంటలయితే చాలు పెద్ద ఇష్టీలు గిన్నె తీసుకొని మిద్దెనెక్కుతుంది మా అమ్మ. ఆ టయానికి ఆకు కనిపించనంత తెల్లంగా అంగుళం పొడుగు మొగ్గల్ని కాసి, గమగమమనే వాసనలతో మా అమ్మ కోసరం ఎదురుచూస్తా వుంటుంది మా సన్నజాజుల చెట్టు.

మా మిద్దెనెక్కిన ఎమ్మటే పూలు కోయదు మా అమ్మ. ముందర ఇష్టీలు గిన్నెని కింద పెట్టి ఒకసారి పూలన్నింటినీ చూసుకుంటుంది. గాలికి అటూ ఇటూ మిడియాలంగా ఊగి చిక్కుబడిన కొమ్మలన్నింటికీ తీరుబడిగా చిక్కులు తీస్తుంది. ఆడాడ యాడైన చిన్నచిన్న ఎండు కొసలు వుంటే పుటుకు పుటుకున తుంచి కింద పారేస్తుంది.

అనేక- ఒక్క తీగ కూడా నలగనంత నాజూకుగా- చెట్టు మీదికి వాలి ఒకో పూవూ ఒకో పూవూ కోస్తా గిన్నెలోకి పోయడం మొదలుపెడుతుంది. మెడనిలవని పసిబిడ్డని ప్రాణాల్లో పెట్టుకుని ఎత్తుకుంటామే అంత బద్రంగా మా సన్నజాజి కొమ్మల్ని ముట్టుకుంటుంది మా అమ్మ. ఆమె చేతిలో పూలు తెగాలే గానీ ఒక్క పచ్చికొమ్మ కూడా పుటుక్కుమనడానికి లేదు.

పూలు సగానికి కోసేసినాక ఆగి, పూలగిన్నె తట్టు ఓరగా చూసుకుంటుంది మా అమ్మ. అప్పటికి ఉబ్బెత్తుగా సగానికి నిండి వుంటుందది. మిగిలిన సగానికి కూడా నిండేంత పూలున్నాయేమో ఉరామారీగా చూసుకొని మళ్లా కొరవ పూలన్నింటినీ కోసుకుంటుంది.

ఈ కార్యక్రమం అంతా ముగి సేటప్పటికి టైము ఐదయ్యి మా ఇస్కూలు, మా యింటెదురుగా ఉండే గల్లీస్కూలు విడిచిపెట్టేసినా మా అమ్మ మిద్దె దిగదు! చెట్టులోకి చూస్తానే వుంటుంది పూల కోసరం. మా అమ్మ చూపులో చురుకు బలే జాస్తి. సాయంత్ర పూట, ఒక తట్టు చీకటి పడతా వున్నా కూడా ఒక్కసారి కళ్లు తిప్పి చెట్టునంతా చూసిందంటే చాలు. గుబురు లోపల, ఆకుమాటున, కొమ్మ నీడలో యాడన్నా ఒక పువ్వు మిగిలినా చాలు మా అమ్మ కంటికి చిక్కిపోతుంది. ఆ ఒక్కపువ్వుని కూడా వదలకుండా కోసేసినాకగానీ మిద్దె దిగదు మా అమ్మ.

అక్కడికి- మా అమ్మ పూలు కోసే కార్యక్రమంలో ఒక అంకం ముగిసిపోతుంది. రెండో అంకం మా పూలని లెక్కబెట్టడం.

మిద్దె దిగినాక, మా వరండా గచ్చు మీద ఒక కాలును సాపుకొని ఒక కాలును మడుచుకొని కుదురుగ్గా కూచుంటుంది మా అమ్మ. అనేక గిన్నెని విదిలిస్తా పూలన్నింటినీ కుప్పగా కిందబోస్తుంది. మెత్తటి శబ్దం చేస్తా యిన్ని పడతాయవి.

ఆ కువ్వలో నుంచి దఫాకు అయిదు పూల లెక్కన యిరవై దఫాలు లెక్కబెట్టి మొత్తం వందపూల కువ్వని పక్కకి జరుపుతుంది మా అమ్మ. అట్టా వంద, వంద, వంద లెక్కన ఎన్ని కువ్వలైతే అన్ని కువ్వలని వరుసగా పేర్చి పెడ్తుంది.

పేర్చినాక, చూపుడువేలు సాచి ఒకటి... రెండు... మూడు అంటా కువ్వలన్నింటినీ లెక్కబెడ్తుంది.

మొత్తం పదహారువందలో పదిహేడు వందలో వుంటాయని! (యిన్ని పూలు పూయడం అంటే చిన్న కత కాదు. మాది చలవగల చెట్టు కాబట్టి యిన్ని పూల బాగ్యం పట్టిందిగానీ మా చుట్టుపక్కల సందుల్లో ఏ సన్నజాజి చెట్టయినా ముక్కీ మూలిగీ ఆరేడువందల పూల కంటే ఎక్కువ పూయదు)

మా అమ్మ మా చెట్టుకి కాసిన (హీనపక్షం) పదహారు వందల పూలని మళ్లా గిన్నెలో పోసుకొని, మా యింటికి ఫర్లాంగు దూరంలో వున్న 'పూల రిహానాబీ' యింటికి బయలుదేరుతుంది.

దారిలో మా అమ్మ నడస్తా వుంటే ఆమె చేతిలో ఏముందనేది నరమానవుడు కూడా కనిపెట్టలేడు. పొట్ట దగ్గిర, కొంగు కిందుగా కప్పేస్తుంది పూలగిన్నెని- దిష్టి తగలకుండా.

మా అమ్మని చూడంగానే రెండు చేతులూ సాచి గిన్నె అందుకుంటుంది పూలరిహానా. కళ్ళు నిండుగా పూలు చూసుకుంటానే 'ఎన్నకా?' అని అడుగుతుంది.

'పదహారు' అనంటుంది మా అమ్మ

రిహానా మళ్లా మా పూలని లెక్కబెట్టదు. మా అమ్మ చెప్పిన లెక్కని బట్టి ఎమ్మట్నే డబ్బులిచ్చేస్తుంది.

వంద పూలొచ్చి యిరవై పైసలు! అంటే పదహారు వందల పూలొచ్చి మూడు రూపాయల యిరవై పైసలు!

ఆ మూడురూపాయల యిరవై పైసలని తీసుకున్నాక, పది లంగా ముడేసి చీరకొంగులో కట్టుకుంటుంది మా అమ్మ.

అవి మా అమ్మ సొంత డబ్బులు! అదీ మా అమ్మ పూల యాపారం!

నేను ఆరో కిలాస్‌లోకి మారి, మూడు నెలలు గడిచేసరికి పోలేరమ్మ బండకాడ మా నాయిన శ్లాబుబోసి యిల్లు కట్టించి నాడుగానీ యిల్లంటే అది పూర్తి యిల్లు కాదు.

ముందొక తలుపు, ఎనకొక తలుపు, లోపల పూతపని... యింతే చేయించింది. ప్రెతోడికి చెప్పినట్లే మా నాయినతో కూడా 'మొత్తం పదేను వేలతో యిల్లయిపోతుంది కరీం సాయిబా' అని బేల్దారు మాలకొండయ్య జెప్పినాడంట. ఆ లెక్కని నమ్మి ఏడు వేల రూపాయలతో అమాయకంగా పనిలోకి దిగినాడు మా నాయిన.

ఆ ఏడయినాయి. డెకరేషన్ లైటింగ్ కోసరం మా దగ్గిరుండే జనరేటరు అమ్మిక నూకగా వచ్చిన డబ్బులయినాయి. మా అమ్మ నగలు కుదవయినాయి. యింక ఆ పనీ, ఈ పనీ చేయగా వచ్చిన డబ్బులన్నీ అయినాయి. యిల్లు మాత్రం అవలా. పదేను వేలనుకున్న కట్టుబడి అప్పట్లోనే (కూలోడికి ఆరు, బేల్దారుకు పన్నెండు రూపాయిలిచ్చే సలీసు రోజుల్లో) ముప్పయి వేలకి చేరుకునింది. పెండం రవీలాంటి స్నేయితులూ మా తాత మస్తాన్ సాయిబు లాంటి బందువులూ అడక్కముందరే వచ్చి సహాయం చేసినా తట్టుకోవడం మా నాయిన వల్లగాలా.

వాడమ్మనాయాల్దిగానీ యిప్పటికి ఆరిపోయింది చాలూ నాలుగు డబ్బులు వచ్చినాక మళ్లా చూసుకోవచ్చు అని, కిటికీలకి రెక్కలు కూడా పెట్టించకుండా మమ్మల్ని దించేసినాడు యింట్లో. ఒకసారి పని పెండింగు పడినాక మానాయిన దరువు తెలిసిందే కదా. 'చూద్దాం చూద్దాం... చేద్దాం చేద్దామే'

అందుకని మ అమ్మ మా నాయిన్ని నమ్ముకోకుండా 'వాకిలి గోడ ఎత్తుగా లేదు, ఇంటికొక పరదా లేదు, వీదిన పొయ్యే వాళ్లందరికీ మొత్తమంతా అవుపిస్తా ఉంది' అని మా ఇంటి వాకిట్లో ఈ సనజాజుల చెట్టు నాటింది.

మా అమ్మ చేతి మహిమో, ఆ టైములోని ముహూర్త బలమోగాని, సంవత్సరం ఆరు నెలల్లోనే మా చెట్టు పాకి, పైకి అల్లుకొని మా వరండా శ్లాబుకి ఈ కొస నుంచి ఆ కొసదాకా పచ్చగా కమ్ముకొనింది. అది ఆకుల పరదాలాగా ఎట్టా అల్లుకునిందంటే బయటి నుంచి చూసేవాళ్లకి మా వరండా సగం కూడా అవుపించేది గాదు.

అప్పట్నించి మా యింట్లో సాయింత్ర మయ్యిందంటే చాలు లెక్కలేనన్ని పూలు. గుమగుమమనే వాసన.

మా పూలని పెట్టుకొని పెట్టుకొని, మా చెల్లెలికి పెట్టీ పెట్టీ, వాళ్లకీ యీళ్లకీ యిచ్చీ యిచ్చీ యింకీ పూలతో విసిగిపోయినాను తండ్రీ అని మా అమ్మ అనుకుంటా వున్నపుడు పూలరిహానా వచ్చింది మా ఇంటికి.

పూలరిహానా అంటే ఆమెవరో షావుకారో, లక్షపతో అనుకునేరు. గోతాంపట్టా మీద నీళ్లు చల్లుకొని, అయిదు లీటర్లో పదిలీటర్లో పూలని (మా ఊరిలో పూలని లీటర్లల్లో- అంటే లీటర్ డబ్బాల లెక్కన అమ్ముతారు) ఆ గోతాం పట్ట మీద పోసుకొని మాలలుగా కడ్తా వుంటుందామె. ఆ మాలలని బజారులో వరవకట్టమీద కూచొని వాళ్ళాయన అమ్ముతా వుంటాడు. పూలు అమ్ముడుపోతేనే ఆ రోజుకి జరుగుబాటు. లేకపోతేలా.

వరవకట్ట మీదుండే పూలకొట్లకాడ సనజాజి మూరలకి వున్న డిమాండింగును చూసి, మా చెట్టుని చూసి, మా అమ్మకాడికి వచ్చిన పూలరిహానా ఆమె బాదనంతా చెప్పుకునింది.

'అకా, నీకు తెలియనిదేముంది. మా యింటాయన అంతంత మాత్రపోడు. బుట్టకు యిన్నేసి వచ్చే బంతి పూలని కొనడానికి కూడా అల్లాడిపోతా వున్నాడు. తక్కిన పూలరేట్లు చూస్తా వుంటే మాబోటోళ్లం సరుకు వేయించుకునేలా లేము.

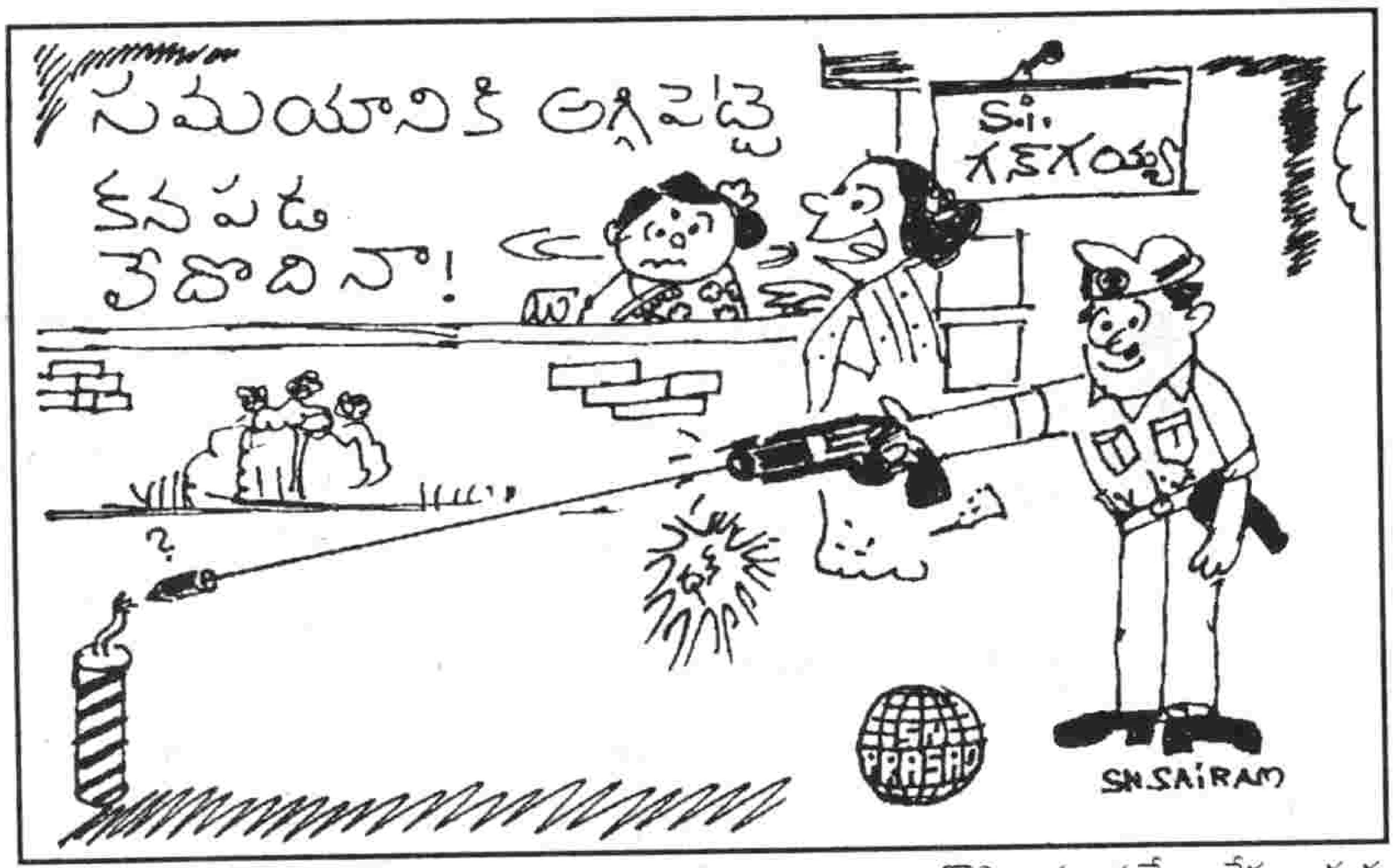

వేయించుకున్నా పెద్ద పూలకొట్ల మద్యన కూచొని అమ్ముకునేలా లేము. నువు సనజాజులు యిచ్చినావంటే అవి నాలుగు మూరలు ఇవినాలుగు అమ్ముకొని ఎట్నో గడుపుకుంటాం. నీ సొమ్ము పుణ్యానికి బళ్లా. వందకి ఇరవై పైసలిస్తా' అనింది.

ఆమె బాదల కంటే కూడా, వందకి యిరవై పైసలన్న మాటే మా అమ్మను ఎక్కువ కరిగించింది. 'దానికేం బాగ్యంమే రిహానా. అట్లాగే యిస్తా. నీ కోసరం యియ్యాట్టి నుంచి తల్లో కూడా పెట్టుకోను పో' అని మాటిచ్చింది.

ఇచ్చినాక ఆ రాత్రే, అన్నం తింటా ఉన్న మా నాయినకాడ నెమ్మదిగా యీ సంగతి కదలేసింది. మా నాయిన బిత్తరపోయాడు.

'కరీం సాయిబు బార్య పూలమ్ముతా వుందని నలగరూ నాలుగు మాటలు అనుకోబోతారు. వద్దులేమ్మే. కావాలంటే ఊరకనే కోసుకొని పొమ్మని చెప్పు' అనినాడు.

మా అమ్మకు కాలిపోయింది.

'నువు ఎంకటగిరి రాజా అయిననాడు అట్నే ఊరకే యిద్దాగానీ ఇప్పుడు మాత్రం నేను పూలమ్ముతా నువు గమ్మునుండు. ఒకేల ఏదైనా అనుకునే వాళ్లుంటే అనుకోని. వాళ్లు మనకొక రూపాయి యిస్తారా? మన బాద లేముండాయో అంటా వచ్చి పంచు కుంటారా? అయినా యిందులో దాపరికంలా. దొంగతనంలా. పూలుండాయి... యిస్తా ఉన్నాము. అంతే. మన పూల వల్ల రోజుకి రెండు మూడు రూపాయలొచ్చినా పాలకి పనికొస్తాయి గదా' అని మా నాయిన మనసుకెక్కేలా మాట్లాడింది.

మా నాయిన గమ్మునయిపోయినాడు.

ఆ రోజుటాల్నించి మా వీదిలో వాళ్లకూ మా బందువులకూ కాదు గదా ఆకరికి మా చెల్లెకికి కూడా పుల్లుగా పూల కటకటా. ఒక మొగ్గపోవడానికి లా. ఒక మొగ్గ రాలడానికి లా. అన్నీ గుత్తంగా తీసకెళ్లి రిహానాబీకి అప్పగించాల్సిందే మా అమ్మ. ఎప్పుడైనా మిద్దె మీద నుంచి గాని కిందనుంచి గానీ చేతికందకుండా గుప్పెడు పూలు నడిమద్యన మిగిలిపోతే మా అమ్మకు ఎంత బాదో. 'నయా పైసల్రా నాయినా... గాలికి పోతా వున్నాయి' అనేది.

పూల యాపారం మొదలయినాక మా అమ్మ దినచర్యే మారిపోయింది. ఆమె ద్యాసంతా ఒకో పూవూ ఒకో పూవూ లెక్కన మా చెట్టు కాపు పెంచి యాపారాన్ని ఎట్టా అబవృద్ది చేయలా అనేదే.

మా ఇంటికి కుడితి నీళ్ళ కోసరం వచ్చే ఒక ఆడమనిషి, కుడితి తీసుకుని గమ్మునపోకుండా 'మోవ్! మీ చెట్టుకి టీ ఆకెయ్. సత్తవ' అని చెప్పిందంట. అప్పట్నించి మొదలయినాయి నా పాట్లు.

నాలుగైదు రోజులకొకసారన్నా, ఇస్కూలు నుంచి రాంగానే 'రే ఖదీరా... స్వామోళ్ల ఓటలుకెళ్ళి టీ ఆకు తేపో' అంటా ప్లాస్టిక్కు బకెటును నా చేతిలో పెట్టేది మా అమ్మ. సామీ ఓటల్లో టీ ఆకుమార్చినప్పుడల్లా ఉడికిన ఆకును తీసి రేకుడబ్బాలో పారేస్తారు గదా దాన్ని తేవాలన్నమాట నేను.

ఆడుకునే టయిములో, సామీ ఓటలు కాడికెళ్ళి టీ ఆకు కోసరం నిలబడాలంటే

చానా కష్టంగా అనిపించేది నాకు. ఆ టయిములో కిటకిటలాడతా వుంటుంది ఓటలు. అందరూ నిలబడి టీలు తాగతా వుంటారు. వాళ్లందరికీ టీలు ఇచ్చి యింక తాగేవోడెవ్వడూ లేడనుకున్నాకగానీ మనల్ని టీపోసే బండ కాడికి రానీరు. వాళ్లురానిచ్చాక గానీ నాపరాయి బండ కిందున్న టీ ఆకును తెచ్చుకునే దానికిలేదు. ఇంత తతంగం వున్నా 'నేనుపోనుమా' అని మా అమ్మకుచెప్పే దానికిలా. బియ్యం తేనన్నా సయిస్తుందిగానీ చెట్టుకి టీ ఆకు తేనంటే మాత్రం సయించదు మా అమ్మ.

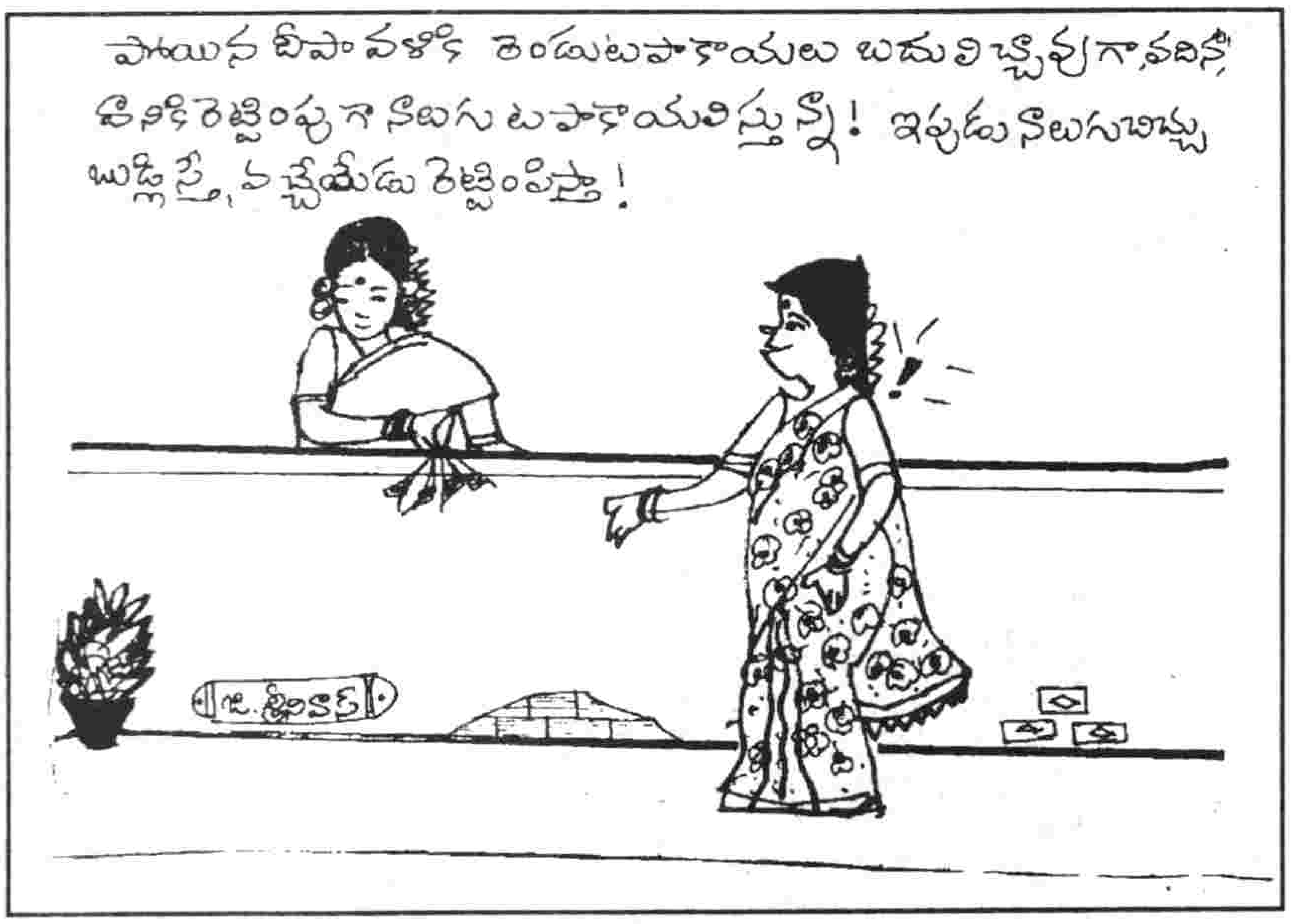

మా సన్నజాజుల చెట్టు కుదుళ్ళు ఎప్పుడు చూసినా టీ ఆకు ముద్దలతో తడితడిగా ఉన్నా మా అమ్మకు తృప్తి తీరేది కాదు. చెప్పినానె మా పాతూర్లో రెడ్లూ యవసాయం చేసేవోళ్లూ ఎక్కువని... అందువల్ల ఏ యింటి ముందరయినా ఎరుపు మట్టితో ట్రాక్టరు ఆగిందంటే చాలు చాటెత్తుకొని సిద్ధమయి పోయేది మా అమ్మ. 'రెండు చాటలే లేమ్మా' అంటూ ఒకటికి రెండు చాటలు జవురుకొనొచ్చి మా చెట్టుకు పోస్తేనే ఆమెకు నిశ్చింత.

యిట్టా ఎరుపుమట్టినీ, టీ ఆకునీ నీళ్లతో కలుపుకొని తినీ తాగీ మా సనజాజుల చెట్టు బలిసిపోయింది. పూలు కుప్పలు కుప్పలయినాయి. అప్పుడు మళ్ల ఈ కుప్పల కుప్పల పూలను చూసుకుని మా అమ్మకు దిగులు పట్టుకునింది.

'దారిన పొయ్యేవోళ్ళంతా మన పూలను చూసి కళ్ళల్లో నిప్పులు పోసుకుంటా వున్నారు. దిష్టి చూపు తగిలితే బండరాళ్లే పగిలిపోతాయి. పచ్చటి చెట్టుదొక లెక్కా' అని మా నాయినమ్మతో చెప్పుకునింది.

ఆ బయం మా నాయినమ్మకు ఆల్రెడీ ఉన్నట్టుంది... మా అమ్మ ఆ మాటని అనీ అనకముందే నల్లటి మట్టికుండ తెప్పించి, దానిమీద సున్నపు బొట్లు పెట్టించి చెట్టు మద్యలోకి దిష్టికి వేలాడదీసింది.

అంతటితో మా అమ్మకు దిష్టిబయం పోయినా యాపార ఒత్తిడి ఎక్కువయ్యింది. తూర్పు వీధి ఆడోళ్లు కొత్త కోమిటోళ్ళ ఆడోళ్ళు వచ్చి 'పూలు మాకీరాదా సత్తారా' అంటా ఆబ్లీగేషన్‌లకు వచ్చినారు. (మా అమ్మ పేరు సర్తాజ్. పాతూరులో చేరినాక ఆమె పేరు 'సత్తార' అయిపోయింది - నోరు తిరగక). కొత్త కోమిటోళ్ళ ఆడోళ్ళు యాపార మెళకువలు తెలిసినోళ్ళు కాబట్టి మా పూల రేటును వందొచ్చి ముప్పయ్ పైసలకు పెంచేసినారు. అడ్వాన్స్ పేమెంటును కూడా ఆశ చూపతా.

మా అమ్మ ఒంగలా.

'డబ్బుల కోసరమని కాదమ్మా. పూలు మీకిచ్చినానంటే పాపం మా ఖాతా ఆమె యిబ్బంది పడుతుంది. కావాలంటె రెండు మూడొందలిస్తా తీసుకెళ్ళండి' అనేది. అట్టా రెండు మూడు వందలు, మరీ మొహమాట పెడితే నాల్గైదు వందలతో (వంద పూలు ముప్పయి పైసల లెక్కన) వాళ్లను వగదెగిచ్చుకునేది మా అమ్మ.

అయితే అలా నాలుగైదు వందల పూలు తగ్గినా కూడా రిహానాబీ నిష్ఠూరమాడేది. 'ఏందకా... నువు రీటయిల్లో అమ్మేస్తే బజార్లో మా మూరలు ఎవురు అడగతారు? ఎవురు కొంటారు?' అని కొసెను చేసేది.

పాపం రిహానాబీ కోసరం మా అమ్మ ఎంత మానుకోవాలన్నా రిటెయిలు బిజినెసులో, ముఖ్యంగా హిందువుల పండగలప్పుడు ఎక్కువ పూలు అమ్మాల్సి వచ్చేది. (ఆ టైములో వంద అర్ధ రూపాయికి అడిగేవోళ్లు మా పూలని. అది రికార్డు రేటు!)

పూలు కోస్తానంటే చెట్టుమీద చెయ్యి వేయనివ్వదు కానీ కాయ దూయడానికి మాత్రం ఒకరికిద్దరిని పిలిచేది మా అమ్మ. సనజాజుల చెట్టుకి కాయ కట్టేసిందంటే కాపు పడిపోద్దిగదా. అందుకని మా నాయినమ్మని, నన్ను మిద్దె ఎక్కనిచ్చేది. మేము మా అమ్మతో కలిసి యాడాడ కాయున్నా అదంతా దూసేసేవోళ్లం.

ఈ డూటీ మా నాయనకుకూడా తప్పేది గాదు ఒకోసారి.

ఆయన ఏనాడైనా ఇంట్లో ఖాళీగా వుండి, ఒళ్ళు విరుచుకుంటా ఉంటే మా అమ్మ ఊరుకోకుండా 'అట్టాకాళ్ళు సాపుకొని కూచోకపోతే మిద్దెనెక్కి కాయ దూరాదా?' అనేది.

చెట్టుపని కదా అడ్డం చెప్పేదానికేలా.

గమ్మున మిద్దెక్కి 'యింక చాల్లే..దా' అనేదాకా కాయ దూస్తానే ఉండేవాడు మా నాయిన.

కాయ దూసేకొద్దీ మరిగిన్ని పూలు పూస్తావుండేది మా చెట్టు. మాపూల సంఖ్య నెమ్మదిగా పదిహేడు వందలు, పద్దెనిమిది వందలు ఒకోసారి పందొమ్మిది వందలకు చేరిపోయేది. అయినాగానీ ఏనాడూ నాలుగు పూలకిదారం కట్టి తల్లోపెట్టుకునేదికాదు మా అమ్మ. 'యింకో వంద పూలుకాస్తే అచ్చంగా నాలుగు రూపాయలు చేతిలో పడేవి గదా' అనేది ఆశగా. (రెండు వేల పూలు నాలుగు రూపాయలు).

యిట్టా రెండువేల పూల లక్షానికి మా యాపారాన్ని అభివృద్ధి చేయాలని మా అమ్మా, మేమూ పాటుపడతావుంటే అప్పుడప్పుడు బందువులు వూడిపడేవోళ్ళు మా పూలకి దుష్మన్లయ్యి.

'అంత పెద్ద చెట్టుంచుకొని కూడా నాలుగు పూలియ్యలేదమ్మా ఆ మహాతల్లి' అని ఇంటికొచ్చిన ఆ అమ్మలక్కలు అంటారుగదా... అందుకని ఆ మాట రానీకుండా ఆరోజు మాత్రం రిహానాబీకి యియ్యాల్సిన కోటాలో రెండు వందల పూలు దగ్గిరుంచుకునేది మా అమ్మ.

ఆ రెండు వందల పూలని అట్టా చేతిలో పెడితే ఎవురికంటికీ ఆనవుకదా. ఆ సంగతి మా అమ్మకు తెలుసు కాబట్టే మా ఇంటికొచ్చినోళ్ళని నైసుగా మాటల్లోపెట్టి మా పెరట్లో మరువం రెమ్మల్ని, కనకాంబరాలనీ కోసు కొనొచ్చేది. ఒక వాయ సన్నజాజులు, ఒక వాయ మరువం, ఒక వాయ కనకాంబరాల లెక్కన అన్నింటినీ కలిపి దూరం దూరంగా మాల కట్టేది. అప్పుడు ఆ రెండొదల పూలే రెండు మూడు మూరలై యింత పొడవున అవుపించేవి.

యిక బందువులు కష్. మా అమ్మా కుష్.

ఒకోసారి మా అమ్మ ఏరోజు డబ్బులు ఆ రోజు తీసుకునేది కాదు - రిహానా కాణ్ణుంచి. 'అట్టా తీసుకుంటే ఏ పనికీ అక్కరకు రావడం లేదమ్మా. వారం రోజుల డబ్బులు ఒకేసారి యియ్యి' అనేది రిహానాబీతో. వారం రోజులపాటు వరుసగా పూలిచ్చి, ఎనిమిదో రోజున యిర్వై అయిదు రూపాయలో, ఇర్వై ఆరు రూపాయలో తెచ్చుకుని ఆ డబ్బులతో ఇస్టోరులో చక్కెర తెచ్చుకునేది. అట్టా మాపూల డబ్బులు ఒక వస్తువు కోసరంగా ఉపయోగపడితే మా అమ్మమొకం సంతోషంతో వెలిగిపోయేది.

'చూసినావా నా చెట్టు తడాఖా. నాలుగు రోజులు ఆగు. నా పూల డబ్బులతో

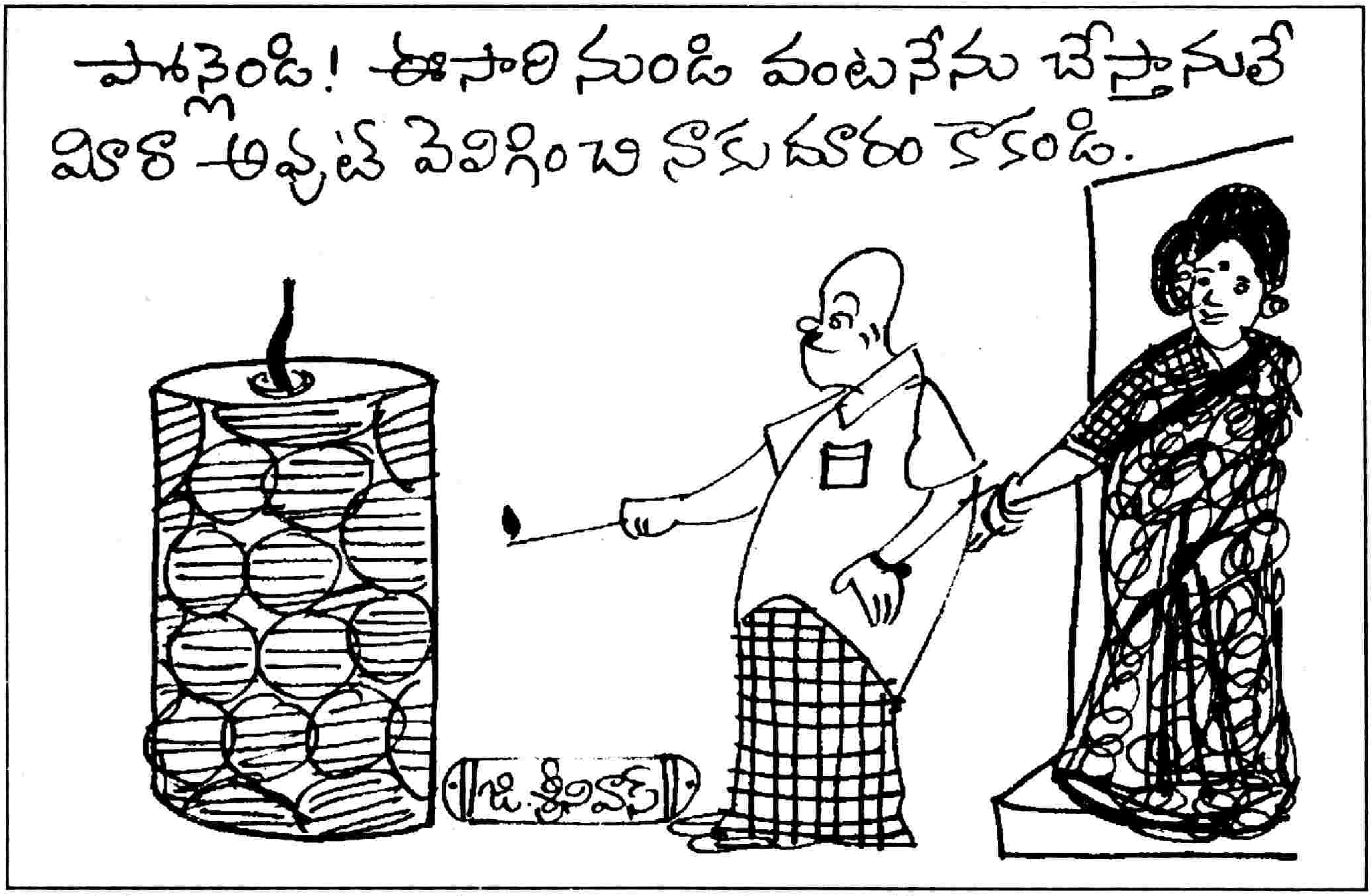

అయిదు వేల చీటి కట్టి చూపిస్తా' అని, మా నాయనతో చతుర్లాడేది మా అమ్మ. మా నాయన ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకుంటూ చూస్తా ఉండేవోడు.

కత యిట్టా పూలుపూలుగా జరగతా వుండగా ఒకసారి మా అమ్మకూ రిహానాకు తకరారు వచ్చేసింది - ఇరవై రూపాయలు పూల డబ్బుల కాడ.

'నా అయిదు రోజుల పూల డబ్బులు యిచ్చెయ్ తల్లా. అవతల నాకు అర్జంటు పనుంది' అంటుంది మా అమ్మ.

'యింకో రెండ్రోజులు తాలకా. యీ డబ్బులికి ఆ డబ్బులు కూడా కలిపి మొత్తమంతా యిచ్చేస్తాను' అంటుంది రిహానా. అలా రెండు రోజులు గడిచినాయి. పూల బాకీ యిరవై నుంచి అరవై ఆరు రూపాయిలయ్యింది. మళ్ళా మా అమ్మ డబ్బులడిగింది.

'రేపురా అకా. గారంటీగా యిచ్చేస్తా' అనింది రిహానా.

అట్టాంటి గారంటీలు మళ్ళా మూడయినాయి. యింక లాభం లేదనుకొని మరుసటి రోజు మరేదాగానే అడిగింది మా అమ్మ- 'ఏందిమే రిహానా. నేను చెట్లు పెంచుకుని, నీళ్ళు పోసుకొని, పురుగు పట్టకుండా ముడత మందు చల్లుకుని, కాయ దూసుకొని, నా పూలని ఒకటికి రెండితలు చేసుకునింది నీ యాదనా కొట్టడానికా? నువ్వు డబ్బులియ్యకుండా ఇట్టా ఇబ్బంది పెడితే ఎలాగమే' అనింది.

ఆ మాటలకి రిహానా సర్ది చెప్పబోతా ఉంటే వాళ్ళాయన గమ్మునుండబళ్ళా? యింత పొడుగున పొడుచుకొనొచ్చి 'యిస్తాములేమ్మా... నీ సంబడం డబ్బులా. రేపు రాపో' అన్నాడు రోషంగా.

అంతే. అదే ఆఖరు. ఆ మరుసటి రోజు నుంచి మా అమ్మ రిహానా ఇంటికే వెళ్ళలా. పూలు యివ్వలా.

చాన్నాళ్ళ తరువాత మా అమ్మ తలలో, మా చెల్లెలి తలలోయిన్నేసి పూలు అవుపిస్తా వుంటే మా నాయన డౌటు పడి సంగతి తెలుసుకున్నాడు. 'పోనీలేమ్మే పేదరాలు. ఏమి ఇబ్బందుల్లో వుందో ఏమో' అన్నాడు.

మా అమ్మ ఒదల్లా. మనసులోనే పెట్టుకునింది ఆ సంగతి.

రెండు వారాలు గడిచినాయి.

ఒకరోజు సాయంత్రం తల నిండుగా కొంగు కప్పుకొని బితుకు బితుకుమంటూ వచ్చింది రిహానా.

మా అమ్మ వరండాలో కూచొని ఉంది.

'ఏం తల్లా' అనింది రిహానా తట్టు తుస్కారంగా చూస్తా.

'డబ్బులిచ్చి పోదామని వచ్చినానకా' అనింది రిహానా'

'మాకేం బళ్ళేదుపో' అనింది మా అమ్మ.

రిహానా పోలా. గమ్మున వచ్చి మా అమ్మ పక్కన కూచునింది.- కళ్ళనిండా నీళ్ళు నింపుకుంటా

'సేయ్ పిచ్చిదానా' అనింది మా అమ్మ, రిహానా కళ్ళల్లో నీళ్ళుచూసి.

'అకా. సత్తెం చెప్తావున్నా. ఇన్నిరోజులు నీకాడికి రాకపోవడానికి డబ్బులు లేకపోవడమే కారణం. నీకియ్యాల్సింది యియ్యకుండా ఏ మొకం పెట్టుకొని వచ్చేది చెప్పకా? ఈ పదిరోజులుగా చేతిలో నయాపైసాలాక నీబోటోళ్ళ దగ్గిర వందారెండొందల పూలు కూడా కొనడంలా. నేను మా ఇంటాయన పెద్ద పూలకొట్లకాణ్ణించి పూలు తెచ్చుకొని, పోగులు పొడ్డస్తం మూరలు కట్టి, మూరకు పదిపైసలు లెక్కన అయిదో పదో సంపాదించినా అవి బిడ్డల జరాలకే అయిపోతా ఉన్నాయి. నిజంగానే కర్మ పట్టుందకా మాకు. మొన్న మా ఇంటాయన శ్రావణమాసం సీజను గదా రెడిమేడ్ దండలు అమ్ముడుపోతాయి అని అరువులో పూలు తెచ్చాడు. రెడిమేడ్ దండలు కట్టినాము. బేరాలు రాలా. సగం కూడా అమ్ముడుపోలా. మరుసటిరోజు అమ్ముకునేదానికి అవి కట్టెలు కాదుకదా. ఏంచేసేది? కట్టిన దండలన్నింటినీ చేతులారా వరవలో పారేసినాము. యిట్టా ఏం వస్తదో, ఏం రాదో తెలీని పూల మ్ముకునే బతుకులు పగోనికి కూడా వద్దకా' అంటా కడుపులోని బాదంతా కరిగిపోయేలా ఏడ్చింది రిహానా.

ఆ పూలమ్మే ఆమె బాద చూసి ఈ పూలమ్మే ఆమె ఏమి చేయగలదు- కళ్ళమ్మట నీళ్ళు నింపుకోవడం తప్ప.